

AUKE VAN DER WOULD

Auke van der Woud is emeritus hoogleraar architectuur- en stedenbouwgeschiedenis. Hij publiceerde verschillende zeer bruikbare boeken voor het onderwijs, waaronder *Koninkrijk vol sloppen en – recentelijk – De nieuwe mens*.

Ben Vriesema is
redacteur van Kleio.

**Decorontwerp voor
Das Rheingold door
Helmuth Jürgens, op-
voering in München
1952.**

KUNT U ZICH NOG VEEL HERINNEREN VAN DE VROEGERE GESCHIEDENISLESSEN?

Ik ben erg visueel ingesteld, dus allereerst de wandplaten van Isings op de lagere school en later alle illustraties in de geschiedenisboeken van de middelbare school, of het nu over de grote Europese oorlogen, het stadhouderloze tijdperk of de verlichtingsfilosofen ging. In De Wereld in Wording ontdekte ik de negentiende eeuw.

WELKE HISTORISCHE FILM HEEFT DE MEESTE INDRUK OP U GEMAAKT?

Geen film, maar een operacyclus, Der Ring des Nibelungen van Richard Wagner. Het heeft me jaren gekost dat magistrale kunstwerk te absorberen. Bernard Haitink had gelijk toen hij zei dat de Ring je transformeert. Overigens: ook de Ring is een landschap met evenementen en ondergrondse structuren. Ik begon in die tijd met het schrijven van mijn dissertatie, Het lege land, dat werd mijn wagneriaanse boek.

WELK NUT HEEFT GESCHIEDENIS VOLGENS U?

Het idee dat geschiedenis nuttig kan of moet zijn, hoort bij onze tijd. Ik vermoed dat het uit de negentiende eeuw stamt en vind het voor de tegenwoordige tijd niet inspirerend. Ik zou willen weten welke betekenis (betekenissen) geschiedenis kan hebben. Historische feiten zijn op zich betekenisloos, betekenis wordt toegekend. Historici zijn nodig om dat duidelijk te maken en historische feiten betekenisvol te maken.

WAT IS VOLGENS U HET BELANGRIJKSTE IN HET GESCHIEDENISONDERWIJS?

Geschiedenis is complex, onoverzichtelijk en tegenstrijdig als het heden. Het is een last en een bron van misère en conflicten, maar biedt ook rijkdom, verheldering, diepte en verbinding. Geschiedenis is een sterke culturele kracht. We moeten er dus serieus en behoedzaam mee omgaan. Vooral nu voor velen de grens tussen feiten en fictie verdwijnt.

WELKE HISTORISCHE PERSOON SPREEKT U HET MEESTE AAN?

Historische personen situeer ik bijna reflexmatig bij de evenementengeschiedenis die me niet heel erg bezighoudt. Hun ideeën en daden interesseren me uiteraard, maar ik interpreteer die al gauw als expressies van culturele patronen.

WAT IS DE MEEST RECENTE 'HISTORISCHE SENSATIE' DIE U HEBT GEHAD?

Philip Glass – een van mijn favoriete componisten – zei eens dat muziek er bij hem altijd is. Zo is ook bij mij de geschiedenis altijd om me heen, want ik ben gewend om architectuur, steden en landschappen als historische bron te lezen. Cruciaal bij de historische sensatie is echter dat het denkende brein zich even stilhoudt, zodat het besef van tijdloosheid de kans krijgt. Dat is trouwens hoe dan ook veel 'gewoner' dan Huizinga het voorstelde. Aan het eind van de Torenlaan in mijn woonplaats was de lucht laatst rood van de avondzon, ik had even de 'sensatie' dat het oorspronkelijke landschap van tienduizend jaar geleden om me heen was: de glooiing van de Hondsrug naar het beekdal van de Drentsche Aa.

HOE VINDT U DAT GESCHIEDENISONDERWIJS AAN EEN MIDDELBARE SCHOOL MOET WORDEN GEDOCEERD?

Geschiedenis kan helpen meer inzicht in de raadsels van het moderne leven te krijgen. Dat vraagt om meer dan historische parallellen ('de Romeinen hadden ook al voetbalsupporters en hooligans'). Ik zou minder canon, minder tandeloze geschiedenis willen en wat meer 'wild denken'. Span je in om geschiedenis voor jongeren betekenisvol, tijdloos te maken.

WELKE HISTORISCHE STUDIE OF HISTORISCHE ROMAN MAAKTE DE MEESTE INDRUK OP U?

De grote greep en de durf van de Franse Annales-historici staan met afstand bovenaan. Braudel vatte het prachtig samen: geschiedenis is als een landschap. Planten, bomen en de kenmerken van het terrein zijn letterlijk opervlakkig, het zijn expressies van 'evenementen' en een onderliggende 'structuur'. Historische ontwikkelingen bewegen zich net zo: traag als geologische processen. Ik was al vanaf mijn kindertijd in geologie geïnteresseerd. Toen ik die opmerking van Braudel las, was het alsof ik een innerlijke bestemming bereikt had.

WELKE HISTORISCHE PERIODE SPREEKT U HET MEESTE AAN?

De late achttiende tot de late twintigste eeuw. Ik houd van de enorme culturele dynamiek van die periode.

KENT U EEN HISTORISCHE PERSOON DIE (OP ONDERDELEN) OP U LIJKT OF WAAR U UZELF MEE ZOU DURVEN VERGELIJKEN?

Voor mij zijn er twee: Nietzsche en de antropoloog Claude Lévi-Strauss. Ik vergelijk me niet met hen. Ik houd van hun werk en misschien nog wel meer van hun houding. Ik bewonder Nietzsche om zijn filosofie 'met de hamer', omdat hij de monsters van de moderne tijd recht in de ogen keek en omdat hij een vrijdenker was. Ik bewonder Lévi-Strauss om zijn 'wilde denken': zijn gerichtheid op de wijde ruimte buiten de platgetreden paden en om zijn scherpte waarmee hij in het kleine detail het grote verband zag. De paar bladzijden die hij over het indianendorpje Kejara in het Latijns-Amerikaanse oerwoud schreef (Tristes tropiques, 1955) gaven me de zekerheid dat architectuur en ruimtelijke ordening diep op de cultuur van een samenleving ingrijpen.

Claude Lévi-Strauss ontvangt de Erasmusprijs uit handen van prins Bernhard, 1973. Foto: Bert Verhoeff, Anefo Nationaal Archief.

"Ik zou minder canon, minder tandeloze geschiedenis willen en wat meer "wild denken" "

WAT IS VOOR U EEN BELANGRIJKE LIEU DE MÉMOIRE?

Voor mij persoonlijk: het Oudemirdumer Klif in Gaasterland, afgetakelde IJstijd-morene, de Hooge Grazen met tuinwallen en een vissershuisje, de halfvergane palen uit de zeewering van de Zuiderzee langs de oever van het IJsselmeer. Tijdloosheid, historische feiten, jeugdherinneringen. Hybride landschap. ►

Het Oudemirdumer Klif.

● ...EN DE GESCHIEDENIS

Optreden van de Sex Pistols in Paradiso, Amsterdam, 1977. Foto: Koen Suyk, Anefo Nationaal Archief.

WAT IS UW DIERBAARSTE BEZIT DAT OOK HISTORISCHE WAARDE HEEFT?

Ik ben geen boeddhist, maar inderdaad: hechting en vastklampen impliceren spanning, en loslaten is vrijheid. Ik heb niets met dierbare bezittingen.

DENKT U DAT DE HISTORISCHE CANON NUT HEEFT VOOR HET GESCHIEDENISONDERWIJS?

De canon is even nuttig en inspirerend als de dienstregeling van de NS. Hij schept van overheidswege orde in onze complexe, overvolle geschiedenis en brengt die tot een behapbaar format terug. Het staat buiten kijf dat dit voor het onderwijsmanagement en het Cito uitermate nuttig is. Ik zie de canon echter als een verarming en een vergissing.

ALS U MORGEN EEN HISTORISCH ONDERZOEK ZOU MOGEN BEGINNEN, WAT ZOU DAN HET ONDERWERP ZIJN?

De tweede helft van de twintigste eeuw, vanwege de culturele aardverschuiving die toen plaatsvond. Over heel wat onderwerpen uit die tijd zijn voorbeeldige studies verschenen. De vraag blijft echter hoe en waar de onderaardse energie zich langzaam ophoopte die zich in een paar jaar tijd aan de oppervlakte ontladde. ■

RIJKS MUSEUM

DE LEUKSTE GESCHIEDENISLES!

RIJKSMUSEUM.NL/ONDERWIJS

MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR
FONDS 21 ★ VANDENBROEK FOUNDATION ★ DE VINK FAMILY ★ BESTUURSFONDS HOLLANDSE MEESTERS ★ KINDEREDUCATIE FONDS ★
FREEK & HELLA DE JONGE FONDS ★ LOUIS VUITTON ★ H&H FONDS ★ FETIM GROUP ★ STICHTING ZABAWAS ★ ANONIEME SCHENKERS ★

PHILIPS

BankGiroLoterij

ING

kpn